

Program kierunku Filologii klasycznej łączy tradycję z nowoczesnością. Jako kierunek studiów była ona obecna w strukturze Uniwersytetu w Poznaniu od samego początku. W ostatnich latach ze względów formalnych była prowadzona jako specjalność na kierunku filologia. Przywrócenie jej rangi samodzielnego kierunku jest bardzo istotne merytorycznie i wizerunkowo, a zwłaszcza stanowi doskonale zwieńczenie stulecia studiów klasycznych w Poznaniu, niedawno zaprezentowanych w liczącym niemal sześćset stron tomie *Aetas Aurea. Sto lat filologii klasycznej na Uniwersytecie w Poznaniu 1919–2019*, pod redakcją Elżbiety Wesołowskiej i Piotra Urbańskiego (Wydawnictwo Naukowe UAM: Poznań 2019). Zawarte tu opracowanie historyczne Teodozji Wikarjak dobrze pokazuje przemiany tych studiów, akcentując również ich trudności spowodowane sytuacją polityczną Polski w latach trzydziestych (rok akademicki 1933/1934) i pięćdziesiątych (zakaz przyjmowania nowych studentów, skazujący ośrodek poznański na wymarcie). Warto podkreślić, że tylko dwa wielkie totalitaryzmu dwudziestego wieku, z podobnych wszakże powodów, zablokowały rozwój studiów klasycznych i jej obecność jako kierunku kształcenia.

Zaproponowany program ma na celu zarówno uatrakcyjnienie kierunku, jak i optymalizację wdrożonego przed dwoma laty w Instytucie Filologii Klasycznej systemu łączącego zajęcia na I i II roku. Uatrakcyjnienie polega na wprowadzeniu nowej specjalności translatorsko-edytorskiej, która będzie wiodącą w ramach studiów filologii klasycznej. Zgodnie z założeniami tej specjalności absolwent uzyska kompetencje i praktyczne umiejętności z zakresu translatoryki tekstów greckich i łacińskich, a także edycji i krytyki tekstów. Są to więc dwa obszary filologii klasycznej, tradycyjnie uważane za jej ukoronowanie, podejmowane przez najwybitniejszych uczonych. Jednocześnie odpowiadają one zapotrzebowaniu społecznemu na pojawianie się w każdym pokoleniu nowoczesnych przekładów kanonicznych tekstów antycznych, jak i poszerzaniu dostępności tekstów dotąd nietłumaczonych na język polski. Działalność przekładowa jest zresztą znakiem rozpoznawczym poznańskiej klasyki. Zarówno dawnym mistrzom, jak i obecnym pracownikom Instytutu zawdzięczamy liczne przekłady z greki i łaciny (również teksty średniowieczna i nowołacińskie). Z najnowszych osiągnięć wystarczy wymienić translacje z greki Krystyny Bartol, Cezarego Dobaka, Jerzego Danielewicza, Sylwestra Dworackiego, Anny Lasek, Magdaleny Stuligrosz, Mateusza Stróżyńskiego, jak też z łaciny Aleksandry Arndt, Łukasza Bergera, Ignacego Lewandowskiego, Moniki Miazek-Męczyńskiej, Radosława Piętki, Marleny Puk, Ewy Skwary, Mateusza Stróżyńskiego, Elżbiety Wesołowskiej, Justyny Zaborowskiej-Musiał. Dobrze prezentuje tę aktywność przywołana księga jubileuszowa *Aetas aurea*.

Zajęcia na specjalności edytorsko-translatorskiej to dziewięć przedmiotów (po 15 lub 30 godz.): Edytorstwo i redakcja tekstu, E-edytorstwo, Teoria przekładu, Krytyka tekstu, a ponadto cztery konwersatoria z przekładu literackiego prozy i poezji greckiej i łacińskiej oraz zajęcia praktyczne z tłumaczenia tekstów naukowych z języków nowożytnych.

Optymalizacja programu polega na połączenia zajęć na I i II roku, co w praktyce oznacza, że studenci obu lat będą uczyć się wspólnie na niemal wszystkie zajęcia. Takie rozwiązanie jest możliwe dzięki zastosowaniu modułów, na które składa się po kilka zajęć. Są to następujące moduły: Moduł grecko-łaciński I, II, III i IV, Moduł literacki I i II, Moduł kulturowy I i II, Moduł językoznawczy I, II, III i IV oraz Moduł

translatorsko-edytorski I, II, III i IV (ten ostatni moduł zawiera wymienione wyżej zajęcia specjalnościowe).

W przypadku, gdy student nie wybiera specjalności, brakującą liczbę ECTS zalicza z wydziałowej oferty przedmiotów lub z innych kierunków prowadzonych w IFK. W ciągu całego toku studiów student jest zobowiązany do zaliczenia 30 godz. zajęć w języku obcym (ekwiwalentne zajęcia z programu Mediterranean Studies, oferta wydziałowa), co winno przyczynić się do zwiększenia umiędzynarodowienia studiów.

Kierunek Filologia klasyczna ma ambicję kształcenia specyficznej odmiany „pracowników wiedzy” (*knowledge workers*); ich cechą charakterystyczną będzie nieustanna gotowość do objaśniania tych współczesnych zjawisk, które nie mieszczą się bez reszty w wąsko rozumianej teraźniejszości, wykraczają poza doraźność, są zakorzenione w odległej tradycji.

Nowocześnie pojmowane studia filologiczne to dialog z przeszłością na temat teraźniejszości i przyszłości. Ma to określone konsekwencje: filolog klasyczny nie tylko przecież bada dawno powstałe teksty, ucząc się przy tym zadawać im adekwatne i owocne pytania, ale także dołącza dzięki swoim badaniom do niekończącego się szeregu tych, którzy zajmowali się i fascynowali antykiem grecko-rzymskim (tylko biorąc pod uwagę czasy najnowsze do grona tego należeli choćby tacy wpływowi twórcy i myśliciele, jak Friedrich Nietzsche, Sigmund Freud, Igor Strawiński, Thomas Stearns Eliot, James Joyce, Simone Weil, Hannah Arendt, Pier Paolo Pasolini, Jorge Luis Borges, Michel Foucault, John Maxwell Coetzee, Derek Walcott, a także - z rejonów kultury popularnej - Neil Gaiman czy Quebonafide).

Filologia klasyczna to jednak przede wszystkim studia źródłowe - studia te dostarczają bowiem wiedzy na temat tekstów będących kamieniami milowymi naszej cywilizacji, nośnikami fundamentalnych znaczeń, których ranga nie wygasła do dzisiaj. Nieprzypadkowo pierwszym tekstem wydanym w niedawno powstałej serii omawiającej „książki, które wstrząsnęły światem” było opracowanie *Państwa Platona*, a kolejnym - omówienie eposów Homera. Dzięki filologii klasycznej można zatem sięgać właśnie do owego odległego wprawdzie, ale i nieustannie pulsującego źródła, zdobyć klucz do kodu kulturowego, który tworzył - i tworzy nadal - najbardziej uniwersalny z języków naszej cywilizacji. Nie ulega jednak poza tym wątpliwości, że rozszyfrowywanie wspomnianego kodu wyposaża filologów klasycznych w szczególne kwalifikacje - zapewne nie bez przyczyny brytyjski wywiad rekrutuje jako szyfrantów znawców greki i łaciny (zob. np. [https://www.academia.edu/3439779/A. Chaniotis A. Kuhn and C. Kuhn](https://www.academia.edu/3439779/A._Chaniotis_A._Kuhn_and_C._Kuhn)).

„Martwe” języki antyczne bywają więc, paradoksalnie, narzędziami ułatwiającymi rozumienie współczesnego świata. Nie sposób byłoby wyliczyć, w jak wielu kontekstach (naukowych, literackich i artystycznych) owe języki dzisiaj występują. Greka i łacina stanowi tradycyjne i nadal niepomijalne zaplecze terminologiczne dla wielu profesjonalnych dyskursów; dzięki znajomości tych języków absolwent filologii klasycznej nie tylko będzie miał możliwość, przykładowo, dotrzeć do oryginalnych znaczeń Agambenowskich pojęć *tumultus*, *dzoë* i *bios*, nie tylko będzie mógł orzec, czy trafne są feministyczne rozważania dotyczące „pępka świata”

(*omphalos*), nie tylko rozumieć oparte na łacinie żarty językowe Joyce'a, ale także, w razie potrzeby, dostarczać intelektualistom informacji pomocnych przy wynajdywaniu i wytwarzaniu nowych kategorii poznawczych i terminów, służących do opisu bieżącej rzeczywistości.

Należy zwrócić uwagę na wpisaną w koncepcję programu filologii klasycznej misję, znajdującą odzwierciedlenie w efektach uczenia się, związaną z kształtowaniem dziedzictwa kulturowego. Absolwent tego kierunku winien m.in. „dostrzegać i interpretować wpływ literatury i kultury grecko-rzymskiej na literaturę i kulturę europejską” oraz być gotowym do „wypełniania zobowiązań społecznych polegających na działaniach na rzecz zachowania kulturowego dziedzictwa antyku”.

Możliwości zatrudnienia (typowe miejsca pracy) absolwentów studiów pierwszego stopnia są dość szerokie i – podobnie jak w przypadku większości kierunków humanistycznych – nie do końca możliwe do przewidzenia. Dotychczasowe doświadczenia związane z prowadzeniem specjalności filologia klasyczna na kierunku filologia dowodzą, że ze względu na doskonałe przygotowanie merytoryczne, w tym językowe, literackie i kulturowe, instytucjach kultury, redakcjach, bibliotekach. Ich umiejętności samokształcenia powodują, że świetnie przystosowują swoje kompetencje i wiedzę do różnych miejsc pracy. Przede wszystkim jednak absolwenci filologii klasycznej funkcjonują jako tłumacze, uznani i nagradzani ogólnopolskimi nagrodami, jak choćby „Literatury na świecie”.

Po ukończeniu studiów drugiego stopnia absolwenci mają możliwość kontynuowania kształcenia studiach trzeciego stopnia w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa, prowadzonych dotąd przez Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej.

W świetle powyższego, jak również dotychczasowych doświadczeń Instytutu Filologii Klasycznej związanych z prowadzeniem specjalności filologia klasyczna na kierunku filologia (nie mówiąc już o wcześniejszej tradycji), a także wykazanego związku kierunku studiów z misją uczelni i strategią jej rozwoju oraz misją i strategią rozwoju jednostki należy jednoznacznie stwierdzić, że powołanie kierunku Filologia jest nie tylko w pełni związane z profilem naukowym Instytutu Filologii Klasycznej, ale będzie systematycznie przyczyniać się do rozwoju kształcenia i badań naukowych, stawiając przed osobami prowadzącymi zajęcia nowe wyzwania dydaktyczne, jak i inspirując do podejmowania nowych tematów badawczych. Wśród tematów badawczych, również zespołowych, prowadzonych w Instytucie Filologii Klasycznej, warto wymienić choćby kilka: Genologiczne aspekty epiki późnogreckiej; Problematyka przekładu dzieł antycznych; Badanie pamięci społecznej w greckiej poezji lirycznej; Analiza struktur formalnych w greckiej liryce chóralnej; Heroizm w literaturze i kulturze Europy; Edytorstwo cyfrowe źródeł; Analiza metryczna twórczości Anonima zw. Gallem; Antyk w sztuce filmowej oraz w operze; Badania nad trwałością tradycji antycznej w literaturze średnio- i nowołacińskiej; Transfer kultury łacińskiej do innych kręgów kulturowych i do innych epok; Filozofia antyczna i wczesnochrześcijańska a konteksty dwudziestowieczne.

Trzeba zaznaczyć, że prace magisterskie będące komentowanymi przekładami tekstów antycznych, zwykle dotąd nietłumaczonych na język polski, są jednymi z najważniejszych osiągnięć dydaktycznych Instytutu. Bardzo często zostają one

wydane drukiem. Z najnowszych publikacji wypada wymienić prace Elżbiety Bieleckiej, Cezarego Dobaka, Martynty Petry.

Utworzenie kierunku studiów sprzyja przemianom zachodzącym w sferze społecznej, gospodarczej oraz na rynku pracy, przygotowując przede wszystkim wysoko kwalifikowane osoby specjalizujące się w wiedzy związanej z tożsamością współczesnej Europy, potrafiące wykorzystać ją praktycznie do ochrony i propagowania dziedzictwa kulturowego, jak również poszukiwane na rynku pracy – bardzo często w sektorach zupełnie niezwiązanych z filologią klasyczną, a zatrudniających jej absolwentów ze względu na unikatowy sposób analizowania i interpretowania rzeczywistości, wykształcony podczas studiów klasycznych.